

U ging in 2007 weg bij ING omdat u iets heel anders wilde, meer zingeving, meer duurzaamheid. Waarom dan nu toch weer een vergelijkbare baan?

Er is één cruciaal verschil: het maatschappelijk belang. Inderdaad had ik het destijds wel een beetje gezien, de manier en de stijl, niet zozeer van ING maar wel van de financiële markten. Ik had de behoefte om meer maatschappelijk bezig te zijn. Vandaar mijn keuze om een aantal dingen in de duurzame energie te gaan doen. Daar heb ik wel gemengde gevoelens aan overgehouden. Het is een zeer stroperig gebeuren. Weinig echte keuzes durven maken, geen besluiten durven nemen. Ik ben wel van langetermijnbeleggen, maar 'langetermijntrekken', dat is niet mijn ding.

Mogen wij een actievere rol gaan verwachten van APG op de aandeelhoudersvergaderingen in Nederland?

Niet per se in Nederland. Onze aandelenportefeuille is enorm gespreid. Er zit voor circa 40 miljard euro in 'smart beta' programma's [beleggingen volgens kwantitatieve modellen en stijl-indices, red], dan is er zo'n 25 miljard op fundamentele gronden belegd. Dat zijn al iets grotere 'bets', maar je gaat pas echt studeren op bedrijven als er ook genoeg 'money at stake' is. Dan ga je ervoor, dan heeft het ook zin om uitvoerig op aandeelhoudersvergaderingen aanwezig te zijn.

Wij zijn ook te groot om ons alleen op Nederland te richten. Bovendien doet Nederland het in continentaal Europa behoorlijk goed op het gebied van corporate governance. Als ik zie hoe bedrijven in Duitsland, Spanje of Italië met aandeelhouders omgaan, nou daar mogen we als aandeelhouders best meer aandacht aan besteden.

WIE IS...

ANGELIËN KEMNA

Ruim twee jaar geleden werd Angeliën Kemna hoofd beleggingen bij pensioenuitvoerder APG en daarmee verantwoordelijk voor de pensioenen van 4,5 miljoen mensen. Haar terugkeer in de beleggingswereld was verrassend. In 2007 vertrok ze bij ING omdat ze genoeg had van de financiële markten.

Voordat Kemna haar werk in de beleggingsindustrie startte, doorliep zij een academische carrière. Van 1988 tot 1991 was zij verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, waar zij in 1988 promoveerde op het terrein van financiële en reële opties.

“Slechts 20-25 procent van je pensioen komt uit betaalde premies, 75-80 procent is beleggingsresultaat. En daarvan wordt de helft pas tijdens je pensioen opgebouwd.”

Over naar ons pensioen. Moeten we ons zorgen maken?

Nee. Ik schreeuw al een tijdje van de daken dat er geen geld is kwijtgeraakt. Het probleem is een heel lage lange rente en het heuglijke feit dat we steeds langer leven. Dat is de verplichtenkant, niet de bezittingenkant. Er is nu vaak sprake van paniek. Wij hebben in 2008 tegen onze grootste klant gezegd: "ga er niet uit, want er is paniek in de markt, overdrijving." Ze zijn keurig blijven zitten en hebben de daaropvolgende opleving meegemaakt. Inmiddels hebben zij meer geld in kas dan ooit tevoren. Deze klant heeft vanaf 1993, toen er met wat meer risico en in het buitenland belegd mocht gaan worden, een gemiddeld rendement behaald van 6,9 procent per jaar.

Maar er is bij beleidsmakers, media en toezichthouders meer focus op de korte termijn. Nu de mensen langer blijken te leven, heeft dat gigantische invloed op

je verplichtingen. En dat krijgen wij gewoon niet wegbelegd.

Wat is volgens u de oplossing?

Die zit al in het nieuwe pensioencontract waarbij een pensioenfonds niet hoeft te indexeren als de beleggingsresultaten tegenvallen. Ook zijn er aanpassingen te maken als mensen langer pensioen genieten, simpelweg omdat ze ouder worden. Maar als oplossing gaat dat alleen maar effectief zijn als de bestaande rechten ook ingevaren worden. Oftewel: dat nieuwe contract moet van toepassing worden op het huidige geld. Dat is de enige manier om geleidelijk aan toch te corrigeren voor dat langerlevenrisico. Dat heeft politieke en juridische consequenties, want er zijn natuurlijk veel ouderen die wat te verliezen hebben.

Maar iedereen kan de reken-sommen maken: vroeger spaarde je 40 jaar voor 15 jaar pensioen, nu spaar je minder dan 40 jaar